INTERNATIONAL RELATIONS QUARTERLY, Vol. 5. No.1. (Spring 2014/1 Tavasz)

Átalakuló energiaforrások, átalakuló gazdaságok

POLLER LILLA *

(*Kivonat*) 2014 március 26-án kerekasztal beszélgetést tartottak a Közép-Európai Egyetemen *Átalakuló energiaforrások, átalakuló gazdaságok*[1] címmel. A beszélgetésben *Soros György*, a Közép-Európai Egyetem alapítója és egyben mentora mellett részt vett még *Sir Paul Collier*, az Oxford Egyetemről, *Robert Conrad* a Duke Egyetemről, és *Daniel Kaufmann*. Elsőként Daniel Kaufmann, a beszélgetés moderatárora és a Revenue Watch Institute és a Natural Resource Charter jelenlegi elnöke szólalt fel. A három vitapartnert a természeti erőforrásokon alapuló kormányzás már elért eredményeiről és jövőbeli kihívásairól kérdezte.

Kulcsszavak: természeti erőforrásokon alapuló kormányzás, átláthatóság, IATI, olajvállalatok, technokratikus politika

*

Soros György szerint szükség van egy olyan átlátható rendszerre, amely nyomon tudja követni a kormányok és a szervezetek, cégek közötti pénzügyi mozgásokat. Egyre több kormány, cég és civil szervzet, sőt nemzetközi pénzintézmény is önkéntesen csatlakozik ehhez a kezdeményezéshez, amely az IATI nevet kapta. Mivel ezek a pénzintézetek feltételként szabták meg a kölcsöneikhez az adott ország átláthatóságát, nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy ez a rendszer működjön.

„Napjainkban, számolnunk kell Kínával, amely belerondít ebbe a képbe. Kína az utóbbi időben nagyon aktív lett, erőforrásokat keres, azok közül is főként olajat." – mondta Soros. Példaként kiemelte, hogy éppen egy üzletet készültek kötni Angolával, amely korrupciós problémáiról volt híres. Az ország megpróbálta orvosolni a helyzetet ezzel az üzlettel, amikor Kína beleavatkozott és 2 milliárd dolláros hitelt adott neki. Ennek eredményeképpen, Angolának most már nincs szüksége pénzre, viszont ő vált Afrika többi országának az „elrontójává", például Kongóban avatkozott be, így tovább növelve az ottani korrupció mértékét. Ezért tartották fontosnak, hogy Kínát is bevegyék az IATI tagok közé, hogy javítani tudjanak a helyzeten és hogy Kína is transzparens országgá váljon. Kína együttműködése feltételeként a bányászati kitermelési engedélyeket szabta meg, amellyel mára már rendelkeznek is.

Soros a beszéde második felében felvázolta azt a három kihívást, amellyel az IATI-nak szembesülnie kell. Az első probléma a 2008-as világgazdasági válsághoz kötődik, hiszen ezután a szervezet kötelezővé tette az összes vállalkozás számára a kiadásaik és bevételeik nyilvánosságra hozását, amely eddig önkéntes alapon történt. A nagyobb olajvállalatok nemtetszésüket kifejezve megtámadták a bíróságon ezt a rendelkezést és sikert is arattak a perben. Ennek ellenére, az EU-ban, majd Kanadában és Ausztárliában is törvénybe iktatták ezt a rendelkezést. Szerinte azért lenne fontos Kína felvétele ebbe a szervezetbe, mert így az is teljes jogú tagként válhatna az új rendszer részévé.

A másik fontos kihívás az, hogy hogyan hozzanak létre egy olyan struktúrát, amely elismeri a polgári társadalom szerepét? Kiemelte, hogy milyen fontosak az ellenőrző szervek, amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy a kormány el tudjon számolni a forrásaival.

A harmadik és egyben az egyik legbonyolultabb feladat egy olyan hálózat létrehozása, amely biztosítja a szervezet megfelelő működését. Soros szerint bár a mostani rendszer is működőképes, de még igényel némi finomítást. Ezen a területen jelentős fejlemény a Revenue Watch Institute és a Natural Resource Charter egyesülése, amely jelenleg is folyamatban van.

---

* A szerző: *Poller Lilla* egytemi hallgató, Eötvös Loránd Tudományegyetem. 2014-ben megkapta a Délkelet-Európa Alapítvány és Kutatóközpont *Lykeon Kutatói Ösztöndíját*.

[1] Transformative resources, transforming economies

A második felszólaló *Sir Paul Collier* volt, az Oxford Egyetemről. Véleménye szerint az IATI keretein belül egy egészséges interakció jött létre az önkéntesség és a kötelezőség között, mert ha valami először csak önkéntes alapon történik meg, elősegítheti annak kötelezővé válását. Ő is kiemelte Kína csatlakozásának a fontosságát a szervezethez, hogy az aktívan részt vehessen a munkájában.

A probléma gyökereként egy olyan jobb megegyezés létrehozását említette, amely elősegítené, hogy a polgárok jobban megértsék, hogy mi folyik körülöttük. Azonban a természeti erőforrásokon alapuló fejlődés nem könnyű, hiszen fennáll a túlzott népuralom veszélye, amelyben a polgárok rá tudják venni arra a kormányukat, hogy ne a megfelelő politikát kövessék.

Példaként Nigériát említette, amely az olajkészleteinek felfedezése előtt egy nagyon szegény ország volt. 1975-ben, közvetlenül egy évvel az olaj feltárása után, a kormány mintegy 75%-al megnövelte a közalkalmazotti szektor béreit. Ez az eset jól mutatja, hogy hogy működik a népuralom: hirtelen megnőttek a polgárok elvárásai, a kormány pedig megerősítette, őket abban, hogy jólétben fognak élni. Összekeverték az energiabőséget a fejlődéssel, hiszen úgy gondolták, hogy ezek után már nincs is szükség arra, hogy dolgozzanak.

Ezt a példát szembeállította Botswana esetével, ahol azonban sikert értek el a természeti erőforrás alapú kormányzással. Az ország elnöke kidolgozott egy olyan jelentést, amely megmutatta a lakosságnak, hogy szegények, ezért fejlődniük kell. „Botswana a gyémántjait használta arra, hogy fokozatosan felépítse az országot." – mondta Collier. Sikerült véghezvinniük ezt a tervet, így míg Botswana elnöke teljesítette az elvárásokat, Nigéria elnöke megbukott ezen a próbán.

Egy mondatban összefoglalva, ezek azok a fő okok, amelyek miatt Collier alapvető fontosságúnak tartja a kormányzati jelentések készítését egy ország irányításában.

Robert F. Conrad a Duke Egyetemről érkezett, ahol műszaki szakértőként és tanácsadóként dolgozik. Egyetértett Paul Collierrel abban, hogy olyan fontos kérdésekben, mint hogy hogyan teremtsük elő, vagy hogyan költsük el a pénzt, a polgáruknak is véleményt kell nyilvánítaniuk. „De műszaki szakemberként, számomra és mindannyiunk számára nagy kihívás ezeket a kezdetben nagyon bonyolultnak tűnő döntéseket olyan formába önteni és konkrét számokkal érzékeltetni, hogy könnyen érthetővé váljanak."- mondta Conrad. Nagyon fontos, hogy a kormány elmagyarázza a lakosságnak például egy megegyezés vagy egy üzlet feltételeit, hogy közösen találhassák meg a megoldást. Ily módon, a polgárok képesek lesznek megérteni a problémákat és felelősséget tudnak vállalni a hiányos megértésért is. „Az átláthatóság nagy előnye az, hogy az emberek felállhatnak és azt mondhatják: Fogalmam sincs, hogy miről van szó." – mondta Conrad. Végül kiemelte, hogy ez a fajta átláthatóság elengedhetetlen, ha a kormányok hatékonyan szeretnének együtt dolgozni a lakossággal.

Összefoglaló

Amint azt a szakértők véleményéből láthattuk, a mai világban egyre fontosabbá válik az átláthatóság kérdése, hiszen a korrupció kiküszöbölése elősegítheti az egyes országok gazdasági előremenetelét. Azonban ahhoz, hogy ez a gyakorlatban is kivitelezhetővé váljon, fejleszteni kell a korrupció-ellenes szerveket és a köz számára is érthetővé kell tenni a nyilvánosságra hozott adatokat, hogy ők is részt vehessenek a döntések meghozásában. Ezáltal, nemcsak a kormányok munkája válik hatékonyabbá, hanem a korrupció mértéke is csökken. Már sok törekvés megvalósult ezen a téren, de a jövőre vonatkozóan is sok feladat maradt.

© DKE 2014

dke[at]southeast-europe.org
http://www.southeast-europe.org

Figyelem! Kedves kutató! Ha erre a tanulmányunkra hivatkozik, vagy idézi annak egy részét, kérjük, küldjön erről egy email-t a főszerkesztő részére a dke[at]southest-europe.org címre. *A cikket a következőképpen idézze:*

Poller Lilla: Átalakuló energiaforrások, átalakuló gazdaságok. *International Relations Quarterly*, Vol. 3. No. 1. (2014 Tavasz) 2 p. Együttműködését köszönöm. *A főszerkesztő*